

Новоприйнятий Закон про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни (надалі – «Закон») буде застосовуватись заднім числом, починаючи з 24 лютого 2022 року

Рішення, що передбачені зазначеним Законом, покликані збільшити обсяг допомоги громадянам України, які переїхали до Польщі з метою уникнення російської військової агресії проти своєї країни..

I. До кого застосовується Закон

Закон встановлює процедуру **легалізації перебування** на території Республіки Польща:

- 1) громадян України, які прибули на територію Республіки Польща безпосередньо з території України у зв'язку з воєнними діями, які ведуться на території їх країни; і
- 2) громадян України, які мають Карту поляка та разом із найближчими родичами прибули на територію Республіки Польща внаслідок зазначених воєнних дій.

Тимчасовий захист

Громадяни України, що належать до однієї з цих двох категорій, вважаються особами, яким надається тимчасовий захист на території Республіки Польща у розумінні Закону від 13 червня 2003 року про надання захисту іноземцям на території Республіки Польща.

Всі посилання в Законі на громадянина України, також означають посилання на чоловіка/дружину громадянина України, які не мають громадянства України, але прибули на територію Республіки Польща безпосередньо з території України у зв'язку з воєнними діями, що ведуться на території цієї країни

II. Легалізація перебування

Законне перебування

Відповідно до Закону, якщо громадянин України на законних підставах в'їхав на територію Республіки Польща після 24 лютого 2022 року, його перебування в Польщі вважається законним протягом 18 місяців, починаючи з 24 лютого 2022 року.

Якщо громадянин України, який має Карту поляка, виїхав з України в період після 24 лютого 2022 року, а потім на законних підставах прибув на територію Республіки Польща та заявляє про свій намір залишитися на території Республіки Польща, його перебування на території Польщі вважається законним протягом 18 місяців, починаючи з 24 лютого 2022 року

Рада Міністрів внесе постанову, яка визначить останній строк, коли перебування громадян України, які на законних підставах в'їхали на територію Республіки Польща і заявили про свій намір перебувати на території Республіки Польща, буде вважатися законним. Цей строк буде визначений з урахуванням кількості іноземців, які прибувають на територію Республіки Польща, становища цивільного населення та перспектив припинення бойових дій на території України, а також питань стосовно національної оборони, державної безпеки та охорони громадського порядку і безпеки.

Виїзд з території Польщі протягом періоду легального перебування

Виїзд громадянина України з території Республіки Польща на строк понад 1 місяць позбавляє його права на легальне перебування на території Польщі протягом періоду 18 місяців, починаючи з 24 лютого 2022 року.

Тимчасове перебування

Після закінчення 9 місяців легального перебування в Польщі, але не пізніше 18 місяців, починаючи з 24 лютого 2022 року, громадяни України зможуть подати заяву на отримання **дозволу на тимчасове проживання** за спеціальною спрощеною процедурою, запровадженою на підставі Закону. Такий дозвіл видається на три (3) роки з дати винесення рішення про надання дозволу без необхідності виконання заявником будь-яких додаткових вимог.

Заяви, подані до закінчення 9 місяців з дати в'їзду в Польщу, воєводою не розглядаються.

Громадянин України, який отримав дозвіл на тимчасове проживання відповідно до Закону, матиме право працювати в Польщі протягом строку дії дозволу без необхідності отримання додаткового дозволу на працевлаштування.

III. Працевлаштування відповідно до Закону

Відповідно до Закону громадянин України, який на законних підставах проживає в Польщі, матиме право працювати **без необхідності отримання додаткового дозволу на працевлаштування**.

Повідомлення повітового центру зайнятості

З метою надання громадянам України можливості законного працевлаштування, їх роботодавці повинні повідомити повітовий центр зайнятості про їх працевлаштування. Повідомлення необхідно надати протягом 14 днів з дня прийняття на роботу через систему ICT - praca.gov.pl.

У вищезазначеному повідомленні роботодавець зазначає:

- а) відомості про юридичну особу, яка приймає на роботу громадянина України,
- б) персональні дані громадянина України,
- в) вид договору, що укладається між роботодавцем та громадянином України,
- г) посаду або вид роботи, що буде виконуватись громадянином України, та
- д) місце виконання роботи.

Міністр з питань праці своїм наказом може визначити максимальну кількість громадян України, які можуть бути прийняті на роботу відповідним роботодавцем, беручи до уваги кількість всіх осіб, які працевлаштовані цим роботодавцем, виходячи з міркувань державної безпеки та громадського порядку, захисту місцевих ринків праці та принципу взаємодоповнюваності працевлаштування іноземців по відношенню до громадян Польщі.

Господарська діяльність

Громадяни України, перебування яких на території Республіки Польща вважається законним згідно з Законом, можуть здійснювати та вести господарську діяльність на території Республіки Польща на тих самих умовах, що й громадяни Польщі, за умови, що громадянин України отримав номер PESEL.

IV. PESEL для громадянина України

Закон запроваджує особливий порядок отримання номера PESEL.

Підтвердження особи

Номер PESEL надається після встановлення особи заявника на підставі пред'явлених документів, таких як паспорт, посвідчення особи, а також Карти поляка чи водійських прав, а для неповнолітніх - на підставі свідоцтва про народження. Процедура дозволяє підтвердити свою особу також на підставі документа, що втратив чинність, або без пред'явлення документа на підставі заяви відповідної особи.

Застосування

З метою отримання номера PESEL громадянин України подає письмову заяву особисто до відповідного муніципального органу. У заяві необхідно вказати низку основних відомостей. До заяви повинна бути додана фотографія особи, яка звертається за отриманням номеру PESEL, та будуть зняті її відбитки пальців. Громадянину України, перебування якого на території Республіки Польща вважається законним, муніципальний орган може надати можливість безкоштовної фотозйомки.

V. Довірений профіль для громадянина України

Для того, щоб спростити громадянам України доступ до державних послуг онлайн разом із присвоєнням номера PESEL, громадяни України зможуть отримати довірений профіль.

Для цього необхідно вказати адресу електронної пошти та номер мобільного телефону, а також надати згоду на надання довіреного профілю в заяві про отримання номера PESEL. Дані для активації довіреного профілю будуть автоматично надіслані на вказаний номер мобільного телефону. Довірений профіль — це безкоштовний інструмент, який дозволяє вирішувати офіційні питання в режимі онлайн та підписувати документи в електронному вигляді через платформу ePUAP.

VI. Охорона здоров'я

Громадянин України, перебування якого на території Республіки Польща визнано законним відповідно до Закону, має право на медичну допомогу, що надається на території Республіки Польща всім особам, які мають поліси обов'язкового або добровільного медичного страхування відповідно до Закону від 27 серпня 2004 року про медичні послуги, що фінансуються з державних коштів, за винятком санаторно-курортного лікування та санаторно-курортної реабілітації, а також право на одержання таких самих лікарських засобів, які отримують споживачі медичних послуг відповідно до політики охорони здоров'я, впровадженої міністром з питань охорони здоров'я.

Зазначені вище медичні послуги надаються медичними закладами на підставі договорів про надання медичних послуг, а аптеками — на підставі договорів на виконання рецептів, укладених з Національним фондом здоров'я. Витрати на медичні послуги, понесені постачальниками послуг та аптеками, покриваються Національним фондом здоров'я.

VII. Соціальне страхування

Закон не містить жодних спеціальних положень, що регулюють пенсійне страхування та страхування по інвалідності, а це означає, що чинні норми застосовуються без змін.

1. **Обов'язкове пенсійне страхування та страхування по інвалідності** буде розповсюджуватись на громадян України, які мають, зокрема, статус:
 - працівника,
 - підрядника,
 - особи, яка особа, яка займається несільськогосподарською діяльністю,
 - священнослужителя,
 - особи, яка отримує допомогу по безробіттю,
 - особи, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною або отримує допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами або допомогу в розмірі допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами,
2. Особи, на яких не розповсюджуються програми обов'язкового пенсійного страхування та страхування по інвалідності, можуть оформити таке страхування на добровільних засадах..
3. **Обов'язкове страхування на випадок хвороби** розповсюджується на осіб, які мають обов'язкове пенсійне страхування та страхування по інвалідності та мають статус працівників. **Добровільно (за бажанням)** можуть приєднатися до страхування на випадок хвороби особи, які підлягають обов'язковому пенсійному страхуванню та страхуванню по інвалідності, у тому числі ті, які ведуть несільськогосподарську діяльність, працюють на підставі договорів доручення або агентських договорів.

VIII. Оподаткування

1. Закон не містить жодних спеціальних положень, що регулюють доходи громадян України, тому застосовуються чинні норми.
2. При цьому варто зазначити, що Закон передбачає:
 - звільнення від сплати податку на прибуток від гуманітарної допомоги, отриманої в період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2022 року платниками податків – громадянами України, які протягом цього періоду прибули в Польщу з території України внаслідок бойових дій на території своєї країни.
 - звільняються від оподаткування податком на прибуток грошові виплати юридичним особам, зокрема фізичним особам, які ведуть домашнє господарство та забезпечують проживання та харчування громадян України протягом періоду не більше ніж 60 днів на підставі договорів, укладених з муніципальними органами. В окремих обґрунтованих випадках період виплати допомоги може бути продовжений. Максимальний розмір грошової допомоги, умови її надання та механізм продовження виплати визначається постановою Ради Міністрів з урахуванням кількості громадян України, які в'їжджають на територію Республіки Польща, ситуації з цивільним населенням та перспектив припинення бойових дій на території України, а також гуманітарних аспектів, наявності фінансів у державному бюджеті та стану державних фінансів.

IX. Соціальні виплати

Кожен громадянин України, який законно перебуває на території Польщі відповідно до Закону, матиме право на такі види соціальної допомоги:

- сімейну допомогу (включаючи, без обмежень, сімейну допомогу, допомогу по догляду або одноразову допомогу при народженні дитини, так звану допомогу на дитину, передбачену Законом від 28 листопада 2003 року про види сімейної допомоги);
- допомогу на дитину у розмірі 500 злотих (передбачену Законом від 11 лютого 2016 р. про державну допомогу на виховання дітей, (так звана допомога 500+);
- одноразову стартову допомогу у розмірі 300 злотих (передбачену нормативними актами, прийнятими на підставі ст. 187а Закону від 09.06.2011 р. про підтримку сім'ї та системи прийомного піклування);
- допомога сім'ям в розмірі до 12000 злотих на другу та кожен наступну дитину (передбачена Законом від 17 листопада 2021 року про допомогу сім'ям по догляду за дітьми);
- співфінансування зменшення батьківського внеску за перебування дитини в яслах, дитячому клубі або центрі з денного догляду за дітьми у розмірі до 400 злотих на місяць (передбачене Законом від 4 лютого 2011 р. про догляд за дітьми до 3 років, так звані ясла).

Як правило, зазначені пільги надаються **за умови проживання громадянина України, що має право на отримання такої допомоги, з дітьми на території Польщі.**

При визначенні доходу на одного члена сім'ї для отримання пільг, що надаються на основі критеріїв доходу, **член сім'ї, який, як зазначає особа, що подає заяву на отримання цих пільг, не перебуває в Польщі** (наприклад, батько дитини, який залишився в Україні) **не буде враховуватись.**

Громадяни України набувають право на вищезазначені пільги, починаючи з місяця, в якому отримана їх заява про надання допомоги, але не раніше місяця їх в'їзду в країну, як зареєстровано прикордонною службою, і у випадку виплати допомоги на дитину. — з місяця, коли дитина була зареєстрована.

Щоб отримати доступ до вищезазначених пільг, **заявнику та дітям необхідно отримати номер PESEL.**

X. Доступ до ясел, дитячих садків і шкіл

Обов'язкове навчання у школі

Особи, які не є громадянами Польщі, мають право на освіту та догляд у державних дитячих садках **на таких самих умовах, як і громадяни Польщі** (відповідно до статті 165 (1) Закону про освіту).

Так само, відповідно до ст. 165(2) вищезазначеного Закону про освіту, особи, що не є громадянами Польщі, **які підлягають обов'язковому навчанню, мають право на освіту та догляд у державних середніх школах на таких самих умовах, як і громадяни Польщі, до досягнення ними 18 років або до закінчення середньої школи.**

Збільшення кількості дітей у дошкільних класах і дитячих садках

Відповідно до положень Закону, обмеження щодо кількості дітей у яслах, дитячих садочках та школах не поширюватимуться на громадян України, які легально проживають у Польщі.

Згідно з чинними положеннями, кількість дітей у групах дитсадка не може перевищувати 25 дітей. Нове положення законодавства **дозволяє приймати ще трьох дітей з України у кожен таку групу.** Подібне рішення буде запроваджено щодо I, II чи III класів загальноосвітньої початкової школи. Положення передбачає можливість **збільшення кількості учнів у цих класах понад 25 осіб - на 4 учнів, які є громадянами України** (дозволена кількість учнів у цих класах не може перевищувати 29).

Крім того, для забезпечення навчання, виховання та догляду за дітьми та студентами, які є громадянами України і на законних підставах перебувають на території Республіки Польща, інші навчальні, виховні заклади та заклади по догляду можуть створюватись, організаційно підпорядковуватись існуючим школам або дитячим садкам.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:**1. Чи повинен громадянин України при перетині польського кордону звертатися за міжнародним захистом (статусом біженця), якщо у нього є можливість працевлаштуватися в Польщі?**

Громадяни України, які прибувають на територію Польщі, як правило, не повинні звертатися за міжнародним захистом (статусом біженця та додатковим захистом).

За міжнародним захистом можуть звертатися особи, які були змушені покинути свою країну через переслідування і не можуть отримати захист своїх прав у своїй країні. Відповідно до чинного законодавства, воєнний стан і втеча від війни не є достатньою підставою для звернення за отриманням міжнародного захисту. Іноземним громадянам, яким надано міжнародний захист, дозволяється влаштуватися на роботу без отримання дозволу на працевлаштування, але ця процедура займає багато часу. Тому українцям, які мають перспективу працевлаштування в Польщі, краще узаконити своє перебування та трудові відносини в Польщі.

Відповідно, ми рекомендуємо зацікавленим особам скористатися можливостями, наданими відповідно до Закону.

2. Чи застосовується Закон до громадян інших країн, які втекли від війни до Польщі ?

Закон містить конкретні положення, що обмежують легалізацію перебування в Польщі наступними категоріями осіб:

- громадяни України, які прибули безпосередньо з території України у зв'язку з воєнними діями, що ведуться на її території,
- громадяни України, які мають Карту поляка та прибули на територію Польщі з найближчими членами сім'ї у зв'язку з воєнними діями, та

- чоловік/дружина громадянина України, які самі не є громадянами України, за умови, що вони прибули на територію Польщі безпосередньо з території України у зв'язку з бойовими діями, що ведуться на території цієї держави.

Таким чином, положення Закону застосовуватимуться лише у виняткових випадках до осіб, які не мають громадянства України (тобто чоловік/дружина громадянина України, які не мають громадянства України).

3. Чи мають право громадяни України, які вже перебували в Польщі до початку війни, також скористатися цим Законом?

Громадяни України, які легально проживають у Польщі, зможуть скористатися спрощеною процедурою легалізації працевлаштування, передбаченою Законом (див. вище), та будуть мати можливість ведення господарської діяльності в Польщі на тих самих умовах, що й громадяни Польщі;

- а) їхній роботодавець повинен повідомити державний центр зайнятості за місцезнаходженням зареєстрованого офісу або місцем проживання роботодавця про те, що він прийняв на роботу громадянина України, протягом 14 днів з дати початку його працевлаштування.
- б) громадянам України дозволено займатися підприємницькою діяльністю в Польщі на тих самих умовах, які застосовуються до громадян Польщі, за умови отримання громадянином України номера PESEL.

4. Який статус громадян України, які жили та працювали в Польщі до початку війни і чий дозвіл на проживання чи працевлаштування закінчується?

- Якщо останній день перебування громадянина України на території Республіки Польща на підставі **національної візи** припадає на період після 24 лютого 2022 року, строк перебування на підставі цієї візи та термін дії цієї візи має бути продовжений згідно із законом до 31 грудня 2022 року. Однак протягом продовженого строку дії візи та періоду перебування національна віза не дає її власнику права на перетин державного кордону. Заборона на перетин кордону не поширюється на громадян України, які є водіями, що здійснюють міжнародні автомобільні перевезення в розумінні ст. 4 п. 2 Закону від 6 вересня 2001 р. про автомобільний транспорт (Законодавчий журнал від 2022 р., ст. 180 і 209) або некомерційні міжнародні автомобільні перевезення у розумінні ст. 4 пункту 6 цього Закону.
- громадянам України, які проживають в Польщі на підставі **дозволу на тимчасове проживання**, строк дії якого закінчується після 24 лютого 2022 року, продовжується строк дії цього дозволу до 31 грудня 2022 року згідно із законом.
- Якщо кінцевий термін виїзду громадянина України з території Польщі, як зазначено у статті 299(б) Закону про іноземців від 12 грудня 2013 року, припадає після 24 лютого 2022 року, за законом він продовжується ще на 18 місяців.
- Якщо кінцевий строк для добровільного повернення, зазначений у ст. 315 п. 1 Закону від 12 грудня 2013 року про іноземців, вказаний у рішенні, винесеному щодо громадянина України, припадає на період після 24 лютого 2022 року, за законом він продовжується ще на 18 місяців.
- Якщо дія:
 - 1) карт на проживання,
 - 2) польських документів, що посвідчують особу,
 - 3) дозволів на допустиме перебування

- що видані громадянам України, закінчується після 24 лютого 2022 року, вони продовжуються згідно із законом ще на 18 місяців. Продовжена таким чином карта на проживання не дає її власнику права на перетин державного кордону.

- Якщо останній день дозволеного строку перебування громадянина України на території Республіки Польща:

- 1) на підставі шенгенської візи, виданої польським органом влади,
- 2) на підставі візи, виданої іншою країною Шенгенської зони,
- 3) на підставі дозволу на проживання, передбаченого у ст. 1 1(2)(а) Регламенту Ради (ЄС) № 1030/2002 від 13 червня 2002 р. про встановлення єдиного формату дозволів на проживання для громадян третіх країн (Журнал законів UE L 157 від 15 червня 2002 р., стор. 1 зі змінами), що виданий компетентним органом іншої країни Шенгенської зони або інший дозвіл на проживання, виданий органом влади цієї країни, що дозволяє його власнику подорожувати по території інших країн Шенгенської зони,
- 4) у рамках безвізового режиму

- припадає на період після 24 лютого 2022 року, а перебування почалося до настання цієї дати, таке перебування вважається законно продовженим ще на 18 місяців.

* * *